

บทที่ 3

เครื่องหมายการค้า

3.1 ความรู้ทั่วไป

ความหมายของเครื่องหมายการค้า

เครื่องหมาย หมายความว่า “ภาพถ่าย ภาพวาด ภาพประดิษฐ์ ตรา ชื่อ คำ ข้อความ ตัวหนังสือ ตัวเลข ลายมือชื่อ กลุ่มของสี รูปร่างหรือรูปทรงของวัตถุ เสียงหรือสิ่งเหล่านี้เป็นอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน”

พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543 และ พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2559 คุ้มครองเครื่องหมายทั้งหมด 4 ประเภท ได้แก่

1) เครื่องหมายการค้า (Trade Mark) หมายความว่า เครื่องหมายที่ใช้หรือจะใช้เป็นที่หมายหรือเกี่ยวข้องกับสินค้า เพื่อแสดงว่าสินค้าที่ใช้เครื่องหมายของเจ้าของเครื่องหมายการค้านั้นแตกต่างกับสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่น เช่น GUCCI MAMA PANASONIC เป็นต้น

2) เครื่องหมายบริการ (Service Mark) หมายความว่า เครื่องหมายที่ใช้หรือจะใช้เป็นที่หมายหรือเกี่ยวข้องกับบริการ เพื่อแสดงว่าบริการที่ใช้เครื่องหมายของเจ้าของเครื่องหมายบริการนั้นแตกต่างกับบริการที่ใช้เครื่องหมายบริการของบุคคลอื่น เช่น เครื่องหมายของธนาคาร โรงแรม สายการบิน เป็นต้น

3) เครื่องหมายรับรอง (Certification Mark) หมายความว่า เครื่องหมายที่เจ้าของเครื่องหมายรับรองใช้หรือจะใช้เป็นที่หมายหรือเกี่ยวข้องกับสินค้าหรือบริการของบุคคลอื่น เพื่อเป็นการรับรองเกี่ยวกับแหล่งกำเนิด ส่วนประกอบ วิธีการผลิต คุณภาพหรือคุณลักษณะอื่นใดของสินค้านั้น หรือเพื่อรับรองเกี่ยวกับสภาพ คุณภาพ ชนิด หรือคุณลักษณะอื่นใดของบริการนั้น เช่น ตลาดต้องชม หนูณิชย์บอกต่อความอร่อย ฮาลาล เป็นต้น

4) เครื่องหมายร่วม (Collective Mark) หมายถึง เครื่องหมายการค้าหรือเครื่องหมายบริการที่ใช้หรือจะใช้โดยบริษัทหรือวิสาหกิจในกลุ่มเดียวกันหรือโดยสมาชิกของสมาคม สหกรณ์ สหภาพ สมาพันธ์ กลุ่มบุคคลหรือองค์อื่นใดของรัฐหรือเอกชน เช่น ตราช้างของบริษัทในเครือซิเมนต์ไทย ตราของบริษัทในเครือน้ำตาลมิตรผล เป็นต้น

3.2 การคุ้มครองเครื่องหมายการค้า

เครื่องหมายการค้าจะได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543 และแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2559 ก็ต่อเมื่อได้นำเครื่องหมายการค้านั้นมาขึ้นขอรับความคุ้มครองและได้รับการจดทะเบียนจากกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์เท่านั้น

3.3 ลักษณะของเครื่องหมายการค้าที่จะจดทะเบียนได้

เครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรองและเครื่องหมายร่วม อันจะพึงรับจดทะเบียนได้ต้องประกอบด้วยลักษณะตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้

- 1) เป็นเครื่องหมายการค้าที่มีลักษณะบ่งเฉพาะ หมายถึง มีลักษณะที่ทำให้ประชาชนหรือผู้ซื้อสินค้าสามารถจดจำ และแยกแยะได้ว่าสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้านั้นแตกต่างจากสินค้าของบุคคลอื่น เช่น อักษรประดิษฐ์ คำประดิษฐ์ เป็นต้น
- 2) เป็นเครื่องหมายการค้าที่ไม่มีลักษณะต้องห้ามมิให้รับจดทะเบียน เช่น พระบรมฉายาลักษณ์ ตราแผ่นดิน เป็นต้น
- 3) ไม่เป็นเครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าที่บุคคลอื่นได้จดทะเบียนไว้แล้ว

ทั้งนี้ เครื่องหมายการค้าใดที่ได้จดทะเบียนแล้ว เจ้าของเครื่องหมายการค้านั้นย่อมเป็นผู้มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่จะใช้เครื่องหมายการค้าของตนกับสินค้าที่ได้จดทะเบียนไว้ และกรณีที่มีบุคคลอื่นมาละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้าที่ได้จดทะเบียนไว้แล้ว เจ้าของเครื่องหมายการค้ามีสิทธิที่จะฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายหรือเพิกถอนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าของตนได้ นอกจากนั้นเจ้าของเครื่องหมายการค้ายังสามารถโอนสิทธิหรือรับมรดกหรืออนุญาตให้บุคคลอื่นใช้เครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนแล้วได้

สำหรับเครื่องหมายการค้าที่ยังไม่ได้จดทะเบียน เจ้าของเครื่องหมายการค้ามีสิทธิที่จะใช้เครื่องหมายการค้าที่ยังไม่ได้จดทะเบียนนั้น แต่จะฟ้องเพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้าหรือเรียกค่าเสียหายตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543 และแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2559 ไม่ได้ เว้นแต่จะเป็นกรณีลวงขาย

3.4 ประโยชน์ของเครื่องหมายการค้า

ประโยชน์ของเครื่องหมายการค้าสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ

1) ส่วนของเจ้าของเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายการค้าเป็นเครื่องมือคุ้มครองผลประโยชน์ทางการค้าให้กับผู้เป็นเจ้าของที่ใช้เครื่องหมายการค้าในกิจการของตน ตลอดจนเพิ่มมูลค่าให้กับชื่อเสียงในทางการค้า หรือที่เรียกว่า “กูดวิลล์ (Goodwill)” แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับความสามารถในการใช้เครื่องหมายการค้า เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถจดจำ และจำแนกความแตกต่างระหว่างสินค้าของตนกับคู่แข่งได้

2) ส่วนของผู้บริโภค เครื่องหมายการค้าจะทำให้ผู้บริโภคสามารถจดจำและแยกแยะสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้า นั้นจากสินค้าชนิดเดียวกันที่ใช้เครื่องหมายการค้าอื่น ซึ่งส่งผลให้ผู้บริโภคเลือกซื้อสินค้าที่มีคุณภาพได้ตรงตามความต้องการและทราบถึงแหล่งที่มาของสินค้า หากสินค้านั้นมีความบกพร่องก็สามารถหาผู้รับผิดชอบได้

3.5 อายุความคุ้มครองของเครื่องหมายการค้า

การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ามีอายุความคุ้มครอง 10 ปี นับแต่วันที่ยื่นคำขอจดทะเบียน และสามารถขอต่ออายุการคุ้มครองได้ทุกๆ 10 ปี โดยต้องยื่นคำขอต่ออายุภายใน 3 เดือน ก่อนวันสิ้นอายุ หรือภายใน 6 เดือน นับแต่วันสิ้นอายุการจดทะเบียน

3.6 การละเมิดเครื่องหมายการค้าและอัตราโทษทางอาญา

1) การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้แก่เครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนไว้แล้วในราชอาณาจักร ถือว่าเป็นความผิดและมีโทษทางอาญาตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2543 และแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2559 ได้แก่

- 1.1) การปลอมเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายรวมของบุคคลอื่นที่ได้จดทะเบียนแล้วในราชอาณาจักร มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 4 ปี หรือปรับไม่เกิน 400,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 108
- 1.2) การเลียนเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายรวมของบุคคลอื่นที่ได้จดทะเบียนแล้วในราชอาณาจักร เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายรวมของบุคคลอื่นนั้น มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 200,000 บาท

หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 109

- 1.3) การนำหีบห่อหรือภาชนะที่แสดงเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นที่จดทะเบียนไว้แล้วในราชอาณาจักรมาใช้สำหรับสินค้าของตนเอง หรือของบุคคลอื่น เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นสินค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้าหรือเครื่องหมายร่วม หรือเชื่อว่าเป็นสินค้าที่ได้รับอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายรับรองนั้น มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 4 ปี หรือปรับไม่เกิน 400,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 109/1
- 1.4) การนำเข้ามาในราชอาณาจักร จำหน่ายเสนอจำหน่าย หรือมีไว้เพื่อจำหน่ายซึ่งสินค้ามีเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมปลอมตามมาตรา 108 มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 4 ปี หรือปรับไม่เกิน 400,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 110 (1)
- 1.5) การนำเข้ามาในราชอาณาจักร จำหน่ายเสนอจำหน่าย หรือมีไว้เพื่อจำหน่ายซึ่งสินค้าที่เลียนเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นตามมาตรา 109 มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปีหรือปรับไม่เกิน 200,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 110 (1)
- 1.6) การให้บริการหรือเสนอให้บริการที่ใช้เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมที่ทำปลอมขึ้นตามมาตรา 108 มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 4 ปี หรือปรับไม่เกิน 400,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 110 (2)
- 1.7) การให้บริการหรือเสนอให้บริการที่ใช้เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมที่ทำเลียนขึ้นตามมาตรา 109 มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 200,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

3.7 แนวทางการดำเนินคดีละเมิดเครื่องหมายการค้า

ความผิดฐานละเมิดเครื่องหมายการค้าตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เป็นความผิดอาญาแผ่นดินและถือว่ารัฐเป็นผู้เสียหายด้วย จึงไม่สามารถที่จะตกลงประนีประนอมยอมความกันได้ ดังนั้นขั้นตอนการปฏิบัติสามารถดำเนินการได้ 2 วิธี กล่าวคือ (1) ผู้เสียหายร้องทุกข์ (2) พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการเองเมื่อพบการกระทำความผิดหรือมีบุคคลอื่นใดกล่าวโทษหรือร้องเรียน

แต่ในทางปฏิบัติพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือพนักงานเจ้าหน้าที่จะปฏิบัติงานโดยมีผู้เสียหายที่เป็นเจ้าของสิทธิในเครื่องหมายการค้านั้นๆ หรือตัวแทนผู้รับมอบอำนาจ เข้าร่วมปฏิบัติงานด้วย เพื่อช่วยในการตรวจสอบและนำชิ้นส่วนของกลาง เพราะผู้เสียหายที่เป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้า ย่อมรู้ว่าสินค้าใดเป็นสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้เสียหายหรือไม่ อย่างไรก็ตามในกรณีปรากฏข้อเท็จจริงชัดแจ้งด้วยความรู้ความชำนาญของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ว่าสินค้าที่ตรวจพบเป็นสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่นที่ได้จดทะเบียนไว้แล้วในราชอาณาจักร ก็สามารถตรวจค้นจับกุมดำเนินคดีตามกฎหมายได้

สรุปขั้นตอนการดำเนินคดีละเมิดเครื่องหมายการค้า

- 1) ผู้เสียหายที่มีความประสงค์จะดำเนินการร้องทุกข์ จะต้องเตรียมหลักฐาน ดังนี้
 - 1.1) ทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าที่นายทะเบียนกรมทรัพย์สินทางปัญญารับรอง กรณีเป็นเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนในต่างประเทศถูกละเมิดให้แสดงต้นฉบับเครื่องหมายการค้า หรือหนังสือรับรองการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า หรือหนังสือรับรองการจดทะเบียนจากต่างประเทศ
 - 1.2) กรณีมอบอำนาจให้ทนายดำเนินการแทน ต้องมีหนังสือมอบอำนาจ กรณีเจ้าของเครื่องหมายการค้าเป็นบุคคลต่างประเทศ หนังสือมอบอำนาจต้องมีโนตารีพับลิครับรอง และสถานทูตไทยหรือกงสุลไทยรับรองลายมือชื่อโนตารีพับลิคอีกชั้นหนึ่ง
 - 1.3) สำเนาบัตรประชาชน หรือหนังสือรับรองนิติบุคคลของเจ้าของ และผู้รับมอบอำนาจ
 - 1.4) เอกสารที่เป็นภาษาต่างประเทศให้จัดทำคำแปลเป็นภาษาไทย พร้อมคำรับรองความถูกต้อง (ถ้ามี)
 - 1.5) ตัวอย่างสินค้าของจริง และตัวอย่างสินค้าที่ละเมิด
 - 1.6) หลักฐานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง (ถ้ามี)

- 2) พนักงานสอบสวน พนักงานฝ่ายปกครอง เจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติการ ตามกฎหมายควรตรวจสอบพยานหลักฐานเบื้องต้น ดังนี้
 - 2.1) ตรวจสอบหลักฐานความเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าว่าผู้ใดเป็นเจ้าของ เครื่องหมายการค้า มีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าไว้แล้วหรือไม่ จดทะเบียน ไว้กับรายการสินค้าใด และเครื่องหมายการค้านั้นยังอยู่ในอายุความคุ้มครองหรือไม่
 - 2.2) ตรวจสอบว่ามีการปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนไว้หรือไม่ กล่าวคือ เครื่องหมายการค้าที่ปรากฏบนตัวสินค้านั้น เป็นเครื่องหมายการค้าที่ทำปลอมขึ้น หรือเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นที่ได้จดทะเบียนไว้แล้วในราชอาณาจักรโดย ไม่ได้รับอนุญาตจริงหรือไม่
 - 2.3) กรณีเครื่องหมายการค้าที่ปรากฏบนตัวสินค้าเข้าข่ายเป็นการเลียนเครื่องหมายการค้า กล่าวคือ มีลักษณะคล้ายกันกับเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนไว้แล้ว แต่ไม่เหมือนกัน เสียทีเดียว ซึ่งความคล้ายกันดังกล่าวนี้ทำให้ประชาชนเกิดความสับสนและหลงเชื่อว่าเป็นเครื่องหมายการค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนนั้น ก่อนดำเนินการ ตามกฎหมายควรตรวจสอบและขอความเห็นนายทะเบียนประกอบด้วย
 - 2.4) คำสั่งของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่เกี่ยวข้อง (กรณีตำรวจ)
- 3) ประเด็นการสอบสวนคดีละเมิดเครื่องหมายการค้า ดังนี้
 - 3.1) ผู้เป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าจะต้องนำทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าหรือ สำเนาที่รับรองความถูกต้องโดยนายทะเบียนเครื่องหมายการค้า มาแสดงต่อพนักงานสอบสวนหากเป็นเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนไว้นอกราชอาณาจักร จะต้องนำ ทะเบียนเครื่องหมายการค้าหรือหนังสือรับรองการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าซึ่ง ได้รับการรับรองโดยโนตารีพับลิกพร้อมคำแปลเป็นภาษาไทย และมีการรับรองคำแปล ถูกต้องมาเป็นหลักฐานประกอบด้วย
 - 3.2) ให้สอบนายทะเบียนเครื่องหมายการค้าเป็นพยานว่าผู้เสียหายได้จดทะเบียน เครื่องหมายการค้าไว้หรือไม่ ในรายการสินค้าจำพวกใด ประเภทใด และในช่วงเวลา ที่เกิดเหตุทะเบียนเครื่องหมายการค้ายังมีผลใช้บังคับได้ตามกฎหมายหรือไม่ (ต้องยังไม่หมดอายุความคุ้มครอง หรือต้องมีการต่ออายุแล้ว) และให้พนักงานสอบสวนนำ ตัวอย่างของกลางให้นายทะเบียนตรวจสอบเปรียบเทียบเครื่องหมายการค้าที่ปรากฏ อยู่ที่ของกลางว่า มีลักษณะเหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าของผู้เสียหายที่ จดทะเบียนไว้หรือไม่ พร้อมแนบสำเนาทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่นายทะเบียน รับรองความถูกต้อง

- 3.3) หากข้อเท็จจริงได้ความว่าสินค้าของกลางมีเครื่องหมายการค้าเหมือนกับเครื่องหมายการค้าของผู้เสียหายที่จดทะเบียนไว้ แต่ของกลางไม่มีในรายการสินค้า ที่ผู้เสียหายจดทะเบียนไว้ ให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา เอาชื่อ รูป รอยประดิษฐ์ หรือข้อความใดๆ ในการประกอบการค้าของผู้อื่นมาใช้หรือจำหน่ายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 275 หรือข้อความใดๆ ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 272 (1) แล้วแต่กรณีซึ่งความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 272 เป็นความผิดอันยอมความได้ ต้องให้ผู้เสียหายร้องทุกข์ตามกฎหมายด้วย
- 3.4) กรณีของกลางที่ยึดได้เป็นบุหรี่ยี่ สุนัข หรือยารักษาโรคที่มีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียน ให้ทำการสอบสวนเกี่ยวกับความผิดตามพระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ. 2509 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2543 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พร้อมส่งของกลางไปทำการตรวจพิสูจน์ และให้พนักงานสอบสวนผู้ตรวจพิสูจน์ของกลางไว้เป็นพยานหลักฐาน พร้อมส่งประกาศหรือกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องประกอบไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย

3.8 อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

3.8.1 พนักงานเจ้าหน้าที่

พนักงานเจ้าหน้าที่ หมายความว่า “ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้” ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยมาตรา 5 กำหนดไว้ว่า “ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งนายทะเบียนและพนักงานเจ้าหน้าที่ กับออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้ ลดหรือยกเว้นค่าธรรมเนียมและกำหนดกิจการอื่น ตลอดจนออกประกาศ ทั้งนี้เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้” ต่อมาได้มีประกาศกระทรวงพาณิชย์ฉบับที่ 8/2552 เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่และบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543 โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1) ข้าราชการกรมทรัพย์สินทางปัญญา ดังต่อไปนี้ เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543 ในทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักร ได้แก่ (1) อธิบดี (2) รองอธิบดี (3) ผู้อำนวยการระดับสูง (4) ผู้อำนวยการระดับต้น (5) ข้าราชการที่ดำรงตำแหน่งประเภทวิชาการตั้งแต่ระดับปฏิบัติการขึ้นไป (6) ข้าราชการที่ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไปตั้งแต่ระดับชำนาญงานขึ้นไป

2) ข้าราชการในสังกัดสำนักงานพาณิชย์จังหวัดในทุกจังหวัดดังต่อไปนี้ เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543 ภายในท้องที่หรือเขตอำนาจของแต่ละจังหวัด ได้แก่ (1) พาณิชย์จังหวัด (2) ข้าราชการที่ดำรงตำแหน่งประเภทวิชาการตั้งแต่ระดับปฏิบัติการขึ้นไป (3) ข้าราชการที่ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไปตั้งแต่ระดับชำนาญงานขึ้นไป

3) ตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ฉบับที่ 65/2556 เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่และบัตรพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543 กำหนดให้พนักงานราชการของกรมทรัพย์สินทางปัญญาที่ดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้ เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543 ได้แก่ (1) พนักงานราชการที่ดำรงตำแหน่งนิติกร และ (2) พนักงานราชการที่ดำรงตำแหน่งนักวิชาการพาณิชย์

3.8.2 อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่

มาตรา 106 ทวิ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(1) เข้าไปในสถานที่ทำการ สถานที่ผลิต สถานที่จำหน่าย สถานที่รับซื้อ หรือสถานที่เก็บสินค้าของผู้ประกอบธุรกิจหรือของบุคคลใด หรือสถานที่อื่นที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือเข้าไปในยานพาหนะของบุคคลใด หรือสิ่งเจ้าของหรือผู้ควบคุมยานพาหนะให้หยุดหรือจอดเพื่อตรวจสอบให้การเป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ หรือเพื่อตรวจค้นและยึดพยานหลักฐานหรือทรัพย์สินที่อาจจับได้ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือจับกุมผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้โดยไม่ต้องมีหมายค้นในกรณีดังต่อไปนี้

(ก) เมื่อปรากฏความผิดซึ่งหน้ากำลังกระทำในสถานที่หรือยานพาหนะ

(ข) บุคคลซึ่งได้กระทำความผิดซึ่งหน้าขณะที่ถูกไล่จับหนีเข้าไป หรือมีเหตุอันแน่นแฟ้นควรสงสัยว่าได้ซุกซ่อนอยู่ในสถานที่หรือยานพาหนะ

(ค) เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าพยานหลักฐานหรือทรัพย์สินที่อาจจับได้ตามพระราชบัญญัตินี้อยู่ในสถานที่หรือยานพาหนะ ประกอบทั้งมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะเนื่องจากการเนิ่นช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้พยานหลักฐานหรือทรัพย์สินจะถูกโยกย้าย ซุกซ่อน ทำลาย หรือทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม

(ง) เมื่อผู้จะต้องถูกจับเป็นเจ้าสถานที่หรือยานพาหนะ และการจับนั้นไม่มีหมายจับหรือจับได้โดยไม่ต้องมีหมาย

ในการนี้ให้มีอำนาจสอบถามข้อเท็จจริง หรือเรียกบัญชี ทะเบียน เอกสาร หรือหลักฐานอื่นจากผู้ประกอบการ เจ้าของ หรือผู้ควบคุมยานพาหนะ หรือจากบุคคลซึ่งเกี่ยวข้อง ตลอดจนสั่งให้บุคคลดังกล่าวซึ่งอยู่ในสถานที่หรือยานพาหนะนั้นปฏิบัติตามหน้าที่จำเป็น

(2) ในกรณีที่มีหลักฐานชัดเจนเป็นที่เชื่อถือได้ว่าการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ให้มีอำนาจอายัดหรือยึดสินค้า ยานพาหนะ เอกสาร หรือหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดไปก่อนได้ แต่ต้องรายงานต่ออธิบดีเพื่อให้ความเห็นชอบภายในสามวัน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกำหนดโดยอนุมัติรัฐมนตรี

มาตรา 106 ตริ วรรคหนึ่ง ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 106 ทวิ นายทะเบียนและพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง

มาตรา 106 จัตวา ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ให้นายทะเบียนและพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา 112 ทวิ ผู้ใดขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของนายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 106 ทวิ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 112 ตริ ผู้ใดไม่อำนวยความสะดวกแก่นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 106 ทวิ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 2,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 115 บรรดาสินค้าที่ได้นำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อจำหน่ายหรือมีไว้เพื่อจำหน่าย อันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ริบเสียทั้งสิ้น ไม่ว่าจะมิผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่

3.8.3 แนวทางการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่

1) การปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่จะต้องแสดงบัตรประจำตัวและแจ้งความประสงค์ในการปฏิบัติงานให้ผู้ประกอบการ เจ้าของสถานที่ หรือผู้ครอบครองสถานที่ทราบเสียก่อน พร้อมทั้งแสดงให้บุคคลดังกล่าวเห็นว่าไม่ได้นำสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ผิดกฎหมายซุกซ่อนไปด้วยแต่อย่างใด ในกรณีที่ผู้ประกอบการ เจ้าของสถานที่ หรือผู้ครอบครองสถานที่ไม่อยู่ ให้ไปตามตัวมา แต่ถ้าไม่สามารถตามตัวได้ให้แสดงตัวและแจ้งความประสงค์ในการปฏิบัติหน้าที่ต่อบุคคลที่บรรลุนิติภาวะและอยู่ในสถานที่นั้น หรือถ้าไม่สามารถดำเนินการได้ ให้แจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจในท้องที่เกิดเหตุขึ้นทราบเพื่อไปเป็นพยานในการปฏิบัติงานดังกล่าว

2) การปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องใช้ความละเอียดและรอบคอบ และให้อยู่ในดุลพินิจว่าจะยึดหรืออายัดยานพาหนะ เอกสาร หรือหลักฐานอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด แต่สำหรับการจะยึดหรืออายัดสินค้าที่ละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่นนั้น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ยึดหรืออายัดได้เฉพาะสินค้าที่เจ้าของเครื่องหมายการค้าหรือผู้แทนซึ่งได้รับมอบอำนาจจากเจ้าของเครื่องหมายการค้าได้ชี้หรือระบุว่าเป็นสินค้าที่ละเมิดสิทธิของตน

- 3) ในการยึดหรืออายัด ให้พนักงานเจ้าหน้าที่จัดทำบัญชีทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดโดยละเอียด เพื่อเป็นเอกสารแนบท้ายบันทึกผลการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่
- 4) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่โดยสุภาพและพยายามไม่ให้เกิดความเสียหายหรือบุบสลายแก่ทรัพย์สินของบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง
- 5) ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัย การปฏิบัติงานครั้งใดอาจมีภัยอันตรายต่อชีวิต หรือทรัพย์สินของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือทรัพย์สินของทางราชการ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ประสานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อปฏิบัติงานดังกล่าวร่วมกัน
- 6) ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จในวันนั้น ให้อายัดหลักฐานที่ยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จไว้ก่อน แล้วแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อลงบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐานด้วย แล้วให้ดำเนินการต่อในวันถัดไป
- 7) เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ปฏิบัติงานแล้วเสร็จให้บันทึกผลการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่โดยมีข้อความอย่างน้อย ดังต่อไปนี้
 - (7.1) พนักงานเจ้าหน้าที่ได้แสดงบัตรประจำตัวให้บุคคลตามข้อ 1 นั้น ดูแล้ว ทั้งแสดงให้เห็นว่าไม่ได้นำสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งผิดกฎหมายซุกซ่อนไปด้วย
 - (7.2) ให้แสดงชื่อของบุคคล ตามข้อ 1 ไว้ให้ชัดเจน
 - (7.3) ได้ปฏิบัติงานตั้งแต่เวลาใด แล้วเสร็จเวลาใด และมีปัญหาอุปสรรคใดบ้าง
 - (7.4) หากพบสินค้า ยานพาหนะ เอกสาร หรือหลักฐานอื่นเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่อาจยึดหรืออายัดได้ ให้บันทึกว่าพบ ณ ที่ใด อยู่ในลักษณะอย่างไร ปิดบังซ่อนเร้นหรือไม่ประการใด หรือบุคคลตามข้อ 1 เป็นผู้นำมามอบให้พนักงานเจ้าหน้าที่ด้วยตนเอง
 - (7.5) พนักงานเจ้าหน้าที่มิได้ทำให้เกิดความเสียหายหรือบุบสลายซึ่งทรัพย์สินในสถานที่นั้น
- 8) เมื่อได้ทำการบันทึกผลการปฏิบัติงานเสร็จแล้วให้อ่านบันทึกดังกล่าวให้บุคคลตามข้อ 1 ฟัง ก่อนที่จะให้ลงลายมือชื่อในบันทึกผลการปฏิบัติงานนั้น ถ้าบุคคลดังกล่าวไม่ยอมลงลายมือชื่อให้บันทึกผลการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยให้ทำบันทึกไว้เป็นหลักฐานและลงลายมือชื่อพนักงานเจ้าหน้าที่กำกับไว้ ทั้งนี้ให้มอบสำเนาบันทึกดังกล่าวให้บุคคลตามข้อ 1 เก็บไว้หนึ่งฉบับ หากบุคคลดังกล่าวไม่ยอมรับบันทึกผลการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้ทำบันทึกไว้เป็นหลักฐานและลงลายมือชื่อพนักงานเจ้าหน้าที่กำกับไว้เช่นเดียวกัน

9) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่นำส่งบันทึกผลการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ พร้อมทั้งสินค้า ยานพาหนะ เอกสารหรือหลักฐานอื่นที่ได้ยึดหรืออายัดไว้ให้แก่พนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีต่อไป ในกรณีที่มีการจับกุมผู้กระทำความผิด ให้พนักงานเจ้าหน้าที่บันทึกจับกุมตัวผู้ต้องหา และให้นำผู้ต้องหาพร้อมด้วยบันทึกการจับกุมส่งแก่พนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีต่อไปด้วย